

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یادداشت هفتگی

سیاست‌گذاری اقتصاد و توسعه کشاورزی و
روستایی

سال ۴ / شماره ۵۱ / ۱۴۰۲

۱۴۰۲/۰۴/۲۶

مطالب این شماره

تورم مواد غذایی و تجربه سیاست‌گذاری کشورها
[ترجمه گزارش ماه ژوئن امنیت غذایی بانک
جهانی: ژوئن ۲۰۲۳]..... ۲

تهیه و تحلیل: سیدمحمد فهیمی فرد

این موسسه با کمال احترام و سپاس، پذیرای نظرات ارزشمند خوانندگان
اثر می‌باشد

تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ نمابر: ۸۸۹۶۶۶۰ صندوق پستی: ۱۵۱۵-۱۵۸۱۵ کدپست
۱۵۹۸۶-۳۷۳۱۳

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir
<https://www.agri-peri.ac.ir>

ب) چشم‌انداز بازار جهانی (از ۲۷ ژوئن ۲۰۲۳)

• روند قیمت جهانی کالاهای کشاورزی

شاخص‌های قیمت محصولات کشاورزی، غلات و صادرات به ترتیب با ۲ درصد افزایش، ۳ درصد و ۵ درصد کاهش نسبت به دو هفته گذشته مواجه بودند. قیمت گندم، حدود ۸ درصد افزایش یافته و منجر به افزایش شاخص قیمت غلات شد. قیمت ذرت و برنج نسبت به دو هفته قبل به ترتیب حدود ۲ و ۱ درصد افزایش یافته است. قیمت ذرت و گندم نسبت به سال قبل به ترتیب ۱۸ درصد و ۳۴ درصد کمتر و قیمت برنج ۱۱ درصد افزایش یافته است. قیمت ذرت، گندم و برنج به ترتیب ۲۱، ۴ و ۲ درصد بیشتر از ژانویه ۲۰۲۱ است (شکل ۱).

شکل ۱: روند قیمت محصولات کشاورزی و غلات (شاخص‌های اسمی)

مأخذ: اطلاعات قیمت کالاهای بانک جهانی

نکته: قیمت‌های روزانه از ۱ ژانویه ۲۰۲۱ تا ۲۷ ژوئن ۲۰۲۳ می‌باشد. شاخص صادرات شامل کاکائو، قهوه و پنبه و شاخص غلات شامل برنج، گندم و ذرت است.

• داشبورد تورم قیمت مواد غذایی

تورم قیمت مواد غذایی داخلی (که به عنوان تغییر سال به سال در جزء مواد غذایی شاخص قیمت مصرف‌کننده (CPI) یک کشور اندازه‌گیری می‌شود) همچنان بالاست. اطلاعات مربوط به آخرین ماه (بین فوریه ۲۰۲۳ تا مه ۲۰۲۳)، نشان می‌دهد که تورم بالا در تقریباً همه کشورهای با درآمد پایین و متوسط

عنوان خبر: تورم مواد غذایی و تجربه سیاست‌گذاری کشورها (ترجمه گزارش ماه ژوئن امنیت غذایی بانک جهانی: ۲۹ ژوئن ۲۰۲۳)

تهیه و تحلیل: سیدمحمد فهمی‌فرد

کد: PN-4-14020426-(82)

مقدمه

بانک جهانی هر دو هفته یکبار، گزارشی تحت عنوان «امنیت غذایی» منتشر کرده و در آن به بررسی وضعیت تورم جهانی مواد غذایی می‌پردازد. در گزارش پیش‌رو، ترجمه اهم مطالب مربوط به گزارش ماه ژوئن امنیت غذایی بانک جهانی (۲۹ ژوئن ۲۰۲۳) ارائه شده است.

تحلیل موضوع

الف) در یک نگاه کلی

- ✓ از زمان آخرین به‌روزرسانی در ۱۵ ژوئن ۲۰۲۳، شاخص‌های قیمت کشاورزی، غلات و صادرات به ترتیب ۱ درصد افزایش، ۳ درصد و ۵ درصد کاهش یافتند.
- ✓ تورم قیمت مواد غذایی داخلی در اکثر کشورهای با درآمد پایین، متوسط و بالا، همچنان بالا است.
- ✓ گرسنگی جهانی همچنان بر اساس آخرین تجزیه و تحلیل بانک جهانی از داده‌های سازمان خواربار و کشاورزی (FAO) و مدلی که از چشم‌انداز اقتصاد جهانی صندوق بین‌المللی پول (IMF) استفاده می‌کند، ادامه خواهد داشت.
- ✓ آخرین چشم‌انداز غذایی سازمان خواربار و کشاورزی (FAO) به افزایش تولید و افزایش ذخایر چندین ماده غذایی اساسی اشاره دارد.

جدول ۱: ده کشور دارای بالاترین تورم قیمت مواد غذایی
(درصد)

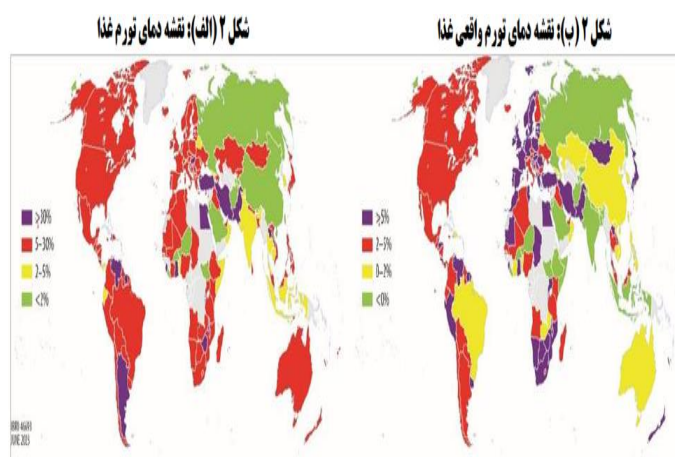
کشور	تورم اسمی مواد غذایی	کشور	تورم واقعی مواد غذایی
ونزوئلا	۴۵۰	لبنان	۴۴
لبنان	۳۰۴	زیمبابوه	۳۰.۵
آرژانتین	۱۱۸	مصر	۲۷.۳
زیمبابوه	۱۱۷	ایران	۲۳
ایران	۷۸	ونزوئلا	۲۱
سورینام	۷۱	رواندا	۱۷.۳
مصر	۶۰	بروندی	۱۴
لاتوس	۵۳	لاتوس	۱۴
سیرالئون	۵۲	ترکیه	۱۳
ترکیه	۵۲	مجارستان	۱۲

مأخذ: صندوق بین‌المللی پول، Trading Economics و Haver Analytics

ج) واکنش‌های سیاست تجاری کشورها

سیاست‌های تجاری منبع اصلی ریسک برای ثبات قیمت جهانی مواد غذایی می‌باشند. در این بخش اعلامیه‌های اخیر سیاست تجاری به عنوان منابع بالقوه چنین ریسکی ارائه می‌شود. اتخاذ سیاست تجاری بر روی مواد غذایی و کودها از شروع جنگ در اکراین شدت گرفته و کشورها فعالانه از سیاست‌های تجاری برای پاسخ‌دهی به نیاز داخلی به هنگام مواجهه با کمبود بالقوه مواد غذایی از شروع پاندمی کووید-۱۹ استفاده کردند. محدودیت‌های صادرات بر مواد غذایی اصلی در جدول ۲ فهرست شده است. از ۵ ژوئن ۲۰۲۳، ۲۰ کشور منع صادرات برای ۲۷ ماده غذایی و ۱۰ کشور، ۱۴ معیار محدودیت صادرات را اجرا کرده‌اند.

وجود دارد. بطوریکه تورم بیش از ۵ درصد، در ۶۱.۱ درصد از کشورهای کم درآمد، ۸۱.۴ درصد از کشورهای با درآمد متوسط به پایین، و ۷۷.۰ درصد از کشورهای با درآمد متوسط به بالا وجود داشته و بسیاری از آن‌ها تورم دو رقمی را تجربه می‌کنند. علاوه بر این، ۸۰.۴ درصد از کشورهای با درآمد بالا با تورم بالای قیمت مواد غذایی مواجه هستند. کشورهایی که بیشترین تأثیر را در تورم جهانی قیمت مواد غذایی دارند، در آفریقا، آمریکای شمالی، آمریکای لاتین، آسیای جنوبی، اروپا و آسیای مرکزی هستند (شکل ۲ الف). همچنین، در حقیقت، تورم قیمت مواد غذایی از تورم کلی (که به عنوان تغییر سال به سال در CPI کلی اندازه‌گیری می‌شود) در ۸۳.۲ درصد از ۱۶۱ کشوری که شاخص‌های CPI مواد غذایی و شاخص‌های CPI کلی هر دو در دسترس هستند، بیشتر است (شکل ۲ ب).

مأخذ: صندوق بین‌المللی پول، Trading Economics و Haver Analytics

نکته: تورم مواد غذایی برای هر کشور بر اساس اطلاعات آخرین ماه (فوریه ۲۰۲۳ تا مه ۲۰۲۳) است که جزء مواد غذایی شاخص قیمت مصرف کننده (CPI) و داده‌های کلی CPI در دسترس می‌باشد. همچنین، تورم واقعی مواد غذایی به عنوان تورم مواد غذایی منهای تورم کلی تعریف می‌شود.

در نهایت، ۱۰ کشور با بالاترین تورم قیمت مواد غذایی، به صورت اسمی و واقعی، در جدول ۱ (بر اساس اطلاعات آخرین ماه یعنی فوریه ۲۰۲۳ تا مه ۲۰۲۳) فهرست شده است.

جدول ۲: اعمال کنندگان سیاست تجاری غذایی بر روی مواد غذایی اصلی

کشور اعمال کننده	شاخص	محصولات	تاریخ اعلام	تاریخ انتظاری خاتمه
افغانستان	منع صادرات	گندم	۲۰۲۲/۲۰/۵	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
الجزایر	منع صادرات	شکر، ماکارونی، روغن، بلغور و تمام مشتقات گندم	۲۰۲۲/۱۳/۳	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
آرژانتین	مالیات بر صادرات	روغن سویا، کنجاله سویا	۲۰۲۲/۱۹/۳	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
آذربایجان	منع صادرات	پیاز	۲۰۲۳/۳/۲	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
بنگلادش	منع صادرات	برنج	۲۰۲۲/۲۹/۶	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
بورکینافاسو	منع صادرات	ارزن، ذرت، آرد سورگوم	۲۰۲۲/۲۸/۲	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
بلاروس	اخذ مجوز صادرات	گندم، چاودار، جو، جو دو سر، ذرت، گندم سیاه، ارزن، تریتیاله، کلزا، بذور آفتابگردان، تفاله چغندر، کنجاله، کنجاله کلزا	۲۰۲۲/۱۳/۴	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
کامرون	منع صادرات	غلات، روغن گیاهی	۲۰۲۱/۲۷/۱۲	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
چین	منع صادرات	نشاسته ذرت	۲۰۲۲/۲/۱۰	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
گرجستان	منع صادرات	گندم، جو	۲۰۲۲/۴/۷	۲۰۲۳/۱/۷
هند	منع صادرات	برنج شکسته	۲۰۲۲/۸/۹	۲۰۲۳/۱/۷
هند	منع صادرات	گندم	۲۰۲۲/۱۳/۵	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
هند	منع صادرات	شکر	۲۰۲۲/۱/۶	۲۰۲۳/۳۱/۱۰
هند	اخذ مجوز صادرات	آرد گندم و محصولات مرتبط	۲۰۲۲/۶/۷	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
هند	منع صادرات	آرد گندم، سمولینا، مایدا	۲۰۲۲/۲۵/۸	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
هند	مالیات بر صادرات	برنج در پوسته (درشت یا خشن)، برنج پوسته شده (قهوه ای)، برنج نیمه آسیاب شده یا کاملاً آسیاب شده (به غیر از برنج نیم پز و برنج باسماتی)	۲۰۲۲/۹/۹	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
کوزوو	منع صادرات	گندم، ذرت، آرد، روغن نباتی، نمک، شکر	۲۰۲۲/۱۵/۴	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
کویت	منع صادرات	غلات، روغن گیاهی، گوشت مرغ	۲۰۲۲/۲۰/۳	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
لبنان	منع صادرات	میوه و سبزیجات فرآوری شده، آرد غلات، شکر، نان	۲۰۲۲/۱۸/۳	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
مکزیک	مالیات بر	ذرت	۲۰۲۳/۱۶/۱	۲۰۲۳/۳۰/۶

کشور اعمال کننده	شاخص	محصولات	تاریخ اعلام	تاریخ انتظاری خاتمه
مراکش	منع صادرات	گوچه فرنگی، پیاز، سیب زمینی	۲۰۲۳/۸/۲	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
پاکستان	منع صادرات	شکر	۲۰۲۲/۱۵/۴	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
روسیه	منع صادرات	برنج، بلغور برنج	۲۰۲۲/۳۰/۶	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
روسیه	مالیات بر صادرات	دانه سویا	۲۰۲۲/۱۴/۴	۲۰۲۴/۳۱/۸
روسیه	مالیات بر صادرات	روغن آفتابگردان، کنجاله آفتابگردان	۲۰۲۲/۱۵/۴	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
روسیه	مالیات بر صادرات	گندم، جو، ذرت	۲۰۲۲/۸/۴	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
صربستان	منع صادرات	آرد ذرت، روغن آفتابگردان	۲۰۲۲/۱۰/۳	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
تونس	منع صادرات	میوه‌ها و سبزیجات	۲۰۲۲/۱۲/۴	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
ترکیه	اخذ مجوز صادرات	گوشت مرغ، تخم مرغ، سبزیجات، میوه‌ها	۲۰۲۲/۲۷/۱	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
ترکیه	منع صادرات	روغن‌های پخت و پز	۲۰۲۲/۹/۳	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
ترکیه	منع صادرات	گوشت گاو، گوشت گوسفند، گوشت بز	۲۰۲۲/۱۹/۳	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
اوگاندا	مالیات بر صادرات	ذرت، برنج، سویا	۲۰۲۲/۲/۶	۲۰۲۳/۳۱/۱۲

تهران - بلوار کریمخان زند - انتهای خیابان شهید عضدی (آبان) جنوبی - خیابان رودسر - پلاک ۵

تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ نمابر: ۸۸۹۶۶۶۰ صندوق پستی: ۱۵۱۵ - ۱۵۱۵ کدپستی: ۳۷۳۱۳ - ۱۵۹۸۶

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir

ECE: ece.aperi@agri-peri.ac.ir

<https://www.agri-peri.ac.ir>